COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 20.10.2004
COM(2004) 701 definitief

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN DE RAAD EN HET EUROPEES PARLEMENT

Terrorismebestrijding: paraatheid en beheersing van de gevolgen

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING ... 3

2. CIVIELE BESCHERMING ... 3

2.1. Het communautair mechanisme voor civiele bescherming ... 3

2.2. Verbetering van de paraatheid door middel van opleiding en simulatie-oefeningen ... 4

2.3. Inventarisatie en beoordeling van de capaciteit ... 5

3. BESCHERMING VAN DE GEZONDHEID ... 6

3.1. De opgave ... 6

3.2. Samenwerking op het gebied van de bescherming van de gezondheid ... 7

3.3. Signalering van dreigingen, bevelvoering en controle: mechanisme voor informatie-uitwisseling, overleg en coördinatie ... 7

3.4. Toezicht en detectie: inventarisatie-, detectie- en identificatiecapaciteit ... 8

3.5. Reactie en herstel: databank over geneesmiddelenvoorraden en gezondheidsdiensten, en regelingen voor het beschikbaar stellen van geneesmiddelen, deskundigen, andere medische voorzieningen en infrastructuur ... 8

3.6. Preventie en bescherming: verbod op verplaatsing van agentia en bioveiligheid ... 9

3.7. Verbetering van paraatheid en reactievermogen ... 9

3.8. Internationale samenwerking ... 10

4. HET NETWERK VAN SYSTEMEN VOOR SNELLE WAARSCHUWING IN DE GEMEENSCHAP ... 10

4.1. Bestaande systemen voor snelle waarschuwing ... 10

4.2. Bundeling van de alarmsystemen van de Commissie ... 11

4.3. Een Europees rechtshandhavingsnetwerk ... 12

4.4. Een EU-waarschuwings- en informatienetwerk op het gebied van kritieke infrastructuur ... 12

TECHNISCHE BIJLAGEN ... 13

1. INLEIDING

De Europese Raad van juni 2004 heeft de Commissie en de Raad verzocht na te gaan in hoeverre de lidstaten in staat zijn terroristische aanslagen te voorkomen en het hoofd te bieden aan de gevolgen ervan, en de bestaande samenwerking op het gebied van civiele bescherming op te voeren. In deze mededeling wordt een overzicht gegeven van de maatregelen die door de Commissie worden getroffen en worden een aantal extra maatregelen voorgesteld om de bestaande instrumenten aan te vullen en te voldoen aan de opdrachten van de Europese Raad.

2. CIVIELE BESCHERMING

2.1. Het communautair mechanisme voor civiele bescherming

Wederzijdse bijstand en collectief optreden zijn zowel uit politiek als uit praktisch oogpunt noodzakelijk bij een terroristische aanslag. Bij terroristische aanslagen moeten wellicht veel verschillende interventieteams worden ingezet, waarbij zowel traditionele civiele beschermingsfaciliteiten als meer geavanceerde technische en wetenschappelijke middelen worden gebruikt. Voor het opvangen van de gevolgen van terroristische aanslagen is al snel meer capaciteit nodig dan in het getroffen land voorhanden is. Alleen collectief optreden op basis van solidariteit kan zorgen voor een tijdige en adequate reactie op *alle* denkbare terroristische scenario's.

De Commissie helpt de lidstaten graag bij de tenuitvoerlegging van hun solidariteitsafspraken via het communautair mechanisme voor civiele bescherming. Het communautair mechanisme heeft zich sinds de invoering in oktober 2001 al snel ontwikkeld tot het centrale instrument voor Europese samenwerking op het gebied van civiele bescherming. Er zijn nu dertig landen aangesloten bij het mechanisme (EU-25, Bulgarije, Roemenië, IJsland, Liechtenstein en Noorwegen), en ook in andere landen bestaat belangstelling. De Commissie werkt nauw samen met de lidstaten om een reeks maatregelen en instrumenten te ontwikkelen die de paraatheid verhogen en ervoor zorgen dat in geval van een grote ramp gemakkelijker wederzijdse bijstand kan worden verleend. En wat vooral van belang is, is dat het mechanisme, waarop elk land dat door een grote ramp wordt getroffen een beroep kan doen, al in verschillende noodsituaties is toegepast en daadwerkelijk steun heeft verleend, waardoor ervaring is opgedaan waarop kan worden voortgebouwd.

In geval van een ramp kunnen de nationale autoriteiten van het getroffen land een verzoek om bijstand indienen bij het waarnemings- en informatiecentrum (WIC), dat het verzoek onmiddellijk doorgeeft aan het netwerk van nationale contactpunten. Vervolgens bepalen de afzonderlijke landen zelf of zij in staat zijn bijstand te verlenen. Het WIC verzamelt de reacties, waarna het land dat het verzoek heeft ingediend de capaciteit kan kiezen die het nodig heeft ter aanvulling van zijn eigen mogelijkheden. Daarnaast kan het WIC ook technische bijstand verlenen en kleine teams van deskundigen uitzenden om de bijstand te coördineren of om de contacten met de nationale autoriteiten of internationale organisaties te onderhouden.

Het WIC verzamelt ook informatie over het verloop van de situatie en houdt alle deelnemende landen op de hoogte. In 2004 is een gemeenschappelijk noodcommunicatie- en informatiesysteem (GNCIS) opgezet om de informatiestromen tijdens noodsituaties nog beter te laten verlopen.

Het WIC heeft al bij allerlei natuurrampen en door mensen veroorzaakte rampen de bijstand op het gebied van civiele bescherming gecoördineerd. De afgelopen twee jaar hebben meer dan tien landen Europese bijstand op het gebied van civiele bescherming gekregen via het mechanisme. Het soort bijstand dat via het WIC wordt verleend, bestrijkt het hele scala van traditionele civielebeschermingsactiviteiten (brandbestrijding, medische bijstand, opsporing en redding), maar kan ook de vorm aannemen van meer gespecialiseerde apparatuur of deskundigheid. Dit soort bijstand kan op verzoek ook worden verleend in geval van een terroristische aanslag. Samenwerking in de EU biedt een meerwaarde zodra de omvang van een ramp zo groot is dat de nationale capaciteit ontoereikend is, ongeacht of het om een natuurramp, een technologisch ongeluk of een terroristische dreiging gaat.

Op dezelfde dag dat de Europese Raad de solidariteitsverklaring aannam, op 25 maart 2004, maakte de Commissie haar voornemen bekend om het communautair mechanisme voor civiele bescherming te versterken. In de mededeling over de versterking van de capaciteit op het gebied van civiele bescherming in de Europese Unie worden de volgende aandachtspunten genoemd:

- betere coördinatie en communicatie;
- interoperabiliteit van technisch materieel, inclusief civiele/militaire interoperabiliteit;
- gemeenschappelijke insignes voor de interventieteams, om de Europese solidariteit zichtbaarder te maken
- de financiering van het vervoer van materieel en interventieteams in geval van een ramp.

De Commissie zal van deze punten uitgaan bij de verdere verbetering van het systeem van wederzijdse bijstand. Maar om effect te sorteren moet elk van deze voorstellen de volledige steun van de lidstaten hebben.

2.2. Verbetering van de paraatheid door middel van opleiding en simulatie-oefeningen

Opleiding is van doorslaggevend belang voor de paraatheid en het reactievermogen bij noodsituaties. Op Europees niveau is via het communautair mechanisme voor civiele bescherming veel energie gestoken in het ontwikkelen en uitvoeren van een opleidingsprogramma voor nationale deskundigen en teamleiders. Dit programma bestaat nu uit drie onderdelen: cursussen, simulatie-oefeningen en een systeem voor de uitwisseling van deskundigen.

De cursussen zijn bedoeld voor nationale teamleiders, verbindingsambtenaren en technische, beoordelings- en coördinatiedeskundigen die in aanmerking komen om deel te nemen aan Europese interventies buiten hun eigen land. Het cursusprogramma is zorgvuldig samengesteld en beslaat alle kennis en vaardigheden die nodig zijn om doeltreffend aan dergelijke interventies te kunnen deelnemen. De cursussen duren een week en bevorderen ook de communicatie tussen de deelnemers, die informatie en kennis kunnen uitwisselen over de manier waarop de civiele bescherming in andere landen wordt geregeld.

De eerste cursuscyclus is met succes afgerond. Meer dan 200 nationale deskundigen en teamleiders hebben de cursus gevolgd. De Commissie zet haar werkzaamheden op dit gebied

voort en zal ze waar mogelijk nog verder opvoeren. In september 2004 is een tweede cyclus begonnen.

Daarnaast is de Commissie voornemens specifieke cursussen over bepaalde onderwerpen te organiseren. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan onderwerpen die ook van belang zijn in verband met terreuraanslagen, zoals psychologische of psychosociale nazorg voor slachtoffers en hulpverleners, werken in een besmette omgeving, enz. Simulatie-oefeningen zijn een belangrijk middel om een effectief en efficiënt reactiesysteem te ontwikkelen en in stand te houden waarmee bedreigingen van de openbare veiligheid kunnen worden opgevangen. Bij dit soort oefeningen kunnen hulpverleners hun vaardigheden in een realistische situatie toepassen en in veel complexere leersituaties worden gebracht dan in cursussen. Voor degenen die het systeem beheren, zijn deze oefeningen een unieke gelegenheid om procedures te testen en te evalueren, problemen te signaleren en voort te bouwen op ervaringen uit het verleden.

De Commissie heeft op Europees niveau sinds 2002 acht grote simulatie-oefeningen gefinancierd, waaraan teams en deskundigen uit verschillende lidstaten hebben deelgenomen. Deze oefeningen worden gehouden in het kader van het communautair mechanisme.

Drie van de acht oefeningen waren speciaal toegesneden op terroristische scenario's: Euratox (Frankrijk) en Common Cause (Denemarken) in oktober 2002 en EU-response (België) in januari 2003.

In het kader van het systeem voor de uitwisseling van deskundigen kunnen nationale deskundigen tijdelijk in andere lidstaten werken. Het systeem is bedoeld om kennis en deskundigheid uit te wisselen en ervoor te zorgen dat alle lidstaten op deze collectieve kennis kunnen voortbouwen.

2.3. Inventarisatie en beoordeling van de capaciteit

Terroristen zullen onze zwakke punten blijven blootleggen en uitbuiten. Als preventie en afschrikking niet werken en er toch aanslagen worden gepleegd, kan alleen een doeltreffend reactiesysteem ervoor zorgen dat de situatie snel weer normaal wordt. Dit vereist extra aandacht voor de paraatheid ten aanzien van terroristische activiteiten op alle niveaus. Daarom heeft de Europese Commissie een aantal activiteiten en instrumenten ontwikkeld om de capaciteit op het gebied van civiele bescherming die beschikbaar is voor bijstand op Europees niveau te inventariseren en te beoordelen.

Het verzamelen van informatie is een van de manieren om de paraatheid te verhogen. Op basis van betrouwbare en uitvoerige gegevens over de voor bijstand op Europees niveau beschikbare middelen en capaciteit kan beter worden gepland, waardoor de beschikbare middelen uiteindelijk rationeler kunnen worden gebruikt. In de beschikking van de Raad tot vaststelling van een communautair mechanisme werd dit onderkend en werd de lidstaten opgedragen informatie over de interventieteams en deskundigen beschikbaar te stellen voor het communautair mechanisme. De informatie die de lidstaten hebben verstrekt, is ingevoerd in de databank over civiele bescherming die door de Commissie wordt bijgehouden. De hierboven genoemde mededeling van de Commissie over de versterking van de capaciteit op het gebied van civiele bescherming in de Europese Unie signaleert een aantal tekortkomingen op het gebied van de informatieverstrekking en dringt er bij de lidstaten op aan meer gedetaileerde gegevens te verstrekken zodat de planning kan worden verbeterd en de paraatheid kan worden verhoogd.

In 2003 kreeg het Militair Comité van de EU de opdracht een gegevensbank op te zetten van militaire middelen en vermogens die van belang zijn voor de bescherming van de burgerbevolking tegen de gevolgen van terroristische aanslagen, waaronder chemische, biologische, radiologische en nucleaire (CBRN) aanslagen. In 2004 is de inhoud van de militaire gegevensbank beschikbaar gesteld voor het communautair mechanisme om de algemene reactiecapaciteit te vergroten.

In antwoord op de opdrachten van de Europese Raad van juni is de Commissie begonnen met een inventarisatie van de capaciteit op het gebied van civiele bescherming die op Europees niveau beschikbaar is voor bijstand aan landen die worden getroffen door een ernstige terroristische aanslag. Daarbij wordt niet gestreefd naar een volledig overzicht van alle nationale civielebeschermingsmiddelen waarover de deelnemende landen beschikken, maar wordt nagegaan welke middelen en capaciteit beschikbaar kunnen worden gesteld voor bijstand aan andere landen in geval van een ernstige terroristische aanslag.

De Commissie heeft een aantal scenario's uitgewerkt om na te gaan wat de behoefte aan bijstand op EU-niveau is en welke middelen beschikbaar zijn voor dergelijke bijstand. Met hulp van nationale deskundigen heeft de Commissie een beperkt aantal scenario's opgesteld voor reacties op terroristische aanslagen. Op basis van deze scenario's heeft de Commissie een lijst opgesteld van de middelen en de capaciteit op het gebied van civiele bescherming die nodig zijn om de gevolgen van ernstige terroristische aanslagen in Europa op te vangen. Zij heeft een uitvoerige vragenlijst opgesteld die zowel op kwantitatieve als op kwalitatieve gegevens was gericht, en heeft op 17 augustus 2004 de dertig deelnemende landen van het communautair mechanisme verzocht haar te laten weten welke bijstand op het gebied van civiele bescherming zij in elk van deze scenario's zouden kunnen verlenen. De militaire staf van de EU is ondertussen begonnen met het bijwerken van de militaire gegevensbank op basis van de geconsolideerde lijst en de vragenlijst van de Commissie.

Nadat de Commissie de informatie heeft ontvangen zal zij deze bundelen en een EU-restricted verslag opstellen waarin een overzicht wordt gegeven van de capaciteit die op Europees niveau beschikbaar is voor bijstand aan landen die worden getroffen door een ernstige terroristische aanslag. Dit verslag zal in december aan de Europese Raad worden aangeboden. Het verslag zou voor de Europese Unie en de lidstaten een uniek beleidsinstrument kunnen vormen waarmee zij het Europese kader voor civiele bescherming verder kunnen versterken en de solidariteit waartoe zij zich hebben verbonden, kunnen bevestigen.

Tot nu toe hebben slechts enkele lidstaten de gevraagde informatie verstrekt. De Unie kan zich alleen een goed beeld vormen van haar reactiecapaciteit en haar vermogen om gestalte te geven aan haar solidariteitsverplichtingen vergroten als alle lidstaten ten volle meewerken.

3. BESCHERMING VAN DE GEZONDHEID

3.1. De opgave

Incidenten en terroristische aanslagen met explosieven of chemische of biologische agentia kunnen een ontwrichtend effect hebben en geldverslindend zijn, ook zonder dat er doden of gewonden vallen of agentia worden gebruikt die tot een catastrofe kunnen leiden waar geen einde aan komt, zoals bij pokken, waarvan de verspreiding niet kan worden gestopt tenzij er doeltreffende tegenmaatregelen worden genomen. De maatregelen op gezondheidsgebied

moeten het hele gamma omvatten dat begint bij risicobeoordeling, door middel van het opsporen of het uitsluiten van de aanwezigheid van biologische, chemische of radioactieve agentia in pakketten, milieucompartimenten of mensen, dieren en planten, en dat via risicomelding, aan de gezondheidsautoriteiten, de gezondheidszorg en het publiek, leidt tot risicobeheer, door middel van de invoering of toepassing van tegenmaatregelen zoals reisadviezen, screenings en tracering van contacten, vaccinatie, toediening van geneesmiddelen en behandeling, decontaminatie, triage van slachtoffers, isolatie, quarantaine, sluiting van gebouwen, verplaatsingsverbod en afvalverwerking.

3.2. Samenwerking op het gebied van de bescherming van de gezondheid

De lidstaten en de Commissie werken samen aan voldoende capaciteit, paraatheid en reactievermogen in de gezondheidssector ten aanzien van elk denkbaar incident, ongeacht de oorsprong ervan. Zij hebben in november 2001 een programma voor de bescherming van de gezondheid opgesteld, dat is beschreven in de mededeling van de Commissie COM(2003) 320 van 2 juni 2003.

3.3. Signalering van dreigingen, bevelvoering en controle: mechanisme voor informatie-uitwisseling, overleg en coördinatie

Het platform voor de coördinatie van de bescherming van de gezondheid in de EU is het Comité voor de bescherming van de gezondheid, dat op 21 november 2001 is opgezet door de ministers van volksgezondheid en de commissaris voor gezondheids- en consumentenbescherming. Dit comité wisselt informatie uit over dreigingen op het gebied van de volksgezondheid, coördineert paraatheids- en rampenplannen en crisismanagementstrategieën, zorgt voor alarmering en een snelle melding in geval van incidenten op het gebied van de volksgezondheid die van belang zijn voor de EU, geeft advies over risicobeheer en bevordert en ondersteunt opleidingen en de verspreiding van goede methoden en ervaringen.

De Commissie en de leden van het comité voor de bescherming van de gezondheid zijn via het beveiligde systeem voor snelle waarschuwing RAS-BICHAT, dat zeven dagen per week vierentwintig uur per etmaal operationeel is, verbonden met contactpersonen in verschillende overheidsdiensten. Dit systeem vormt een aanvulling op het vroegtijdige waarschuwings- en reactiesysteem dat bij Beschikking 2000/57/EG van de Commissie van 22 december 1999 is ingevoerd voor de officiële melding van uitbraken van overdraagbare ziekten en voor overleg en coördinatie met betrekking tot tegenmaatregelen overeenkomstig Beschikking nr. 2119/98/EG van het Europees Parlement en de Raad. Beide systemen zijn via bepaalde procedures gekoppeld aan alle waarschuwingssystemen op het gebied van de volksgezondheid in de EU en aan systemen voor het scannen en samenvatten van informatie die afkomstig is van persbureaus, andere media en gespecialiseerde bronnen op internet, zodat in een vroeg stadium informatie kan worden verstrekt over ernstige gebeurtenissen.

De waarschuwingssystemen en de maatregelen die worden gecoördineerd door dit samenwerkingsplatform op het gebied van de bescherming van de gezondheid hebben betrekking op alle soorten incidenten, variërend van eenvoudige incidenten en dreigingen zoals de melding van onveilige voedselzendingen en verdachte brieven tot incidenten met grote aantallen slachtoffers en een verplaatsingsverbod, waarbij mogelijk politie- en veiligheidsagenten en militaire middelen moeten worden ingezet.

3.4. Toezicht en detectie: inventarisatie-, detectie- en identificatiecapaciteit

Voor biologische agentia is al een rangschikking naar prioriteit opgesteld aan de hand van een aantal criteria, zoals besmettelijkheid, virulentie, afbreekbaarheid in het milieu, manipuleerbaarheid en verspreidbaarheid en de bestaande mogelijkheden om de verspreiding en gevolgen ervan tegen te gaan

Er zijn zeven laboratoriumfaciliteiten in vijf EU-lidstaten die agentia met een hoog risico, zoals hemorragische-koortsvirussen of pokkenvirussen, kunnen hanteren en de aanwezigheid daarvan in monsters en specimens kunnen bevestigen (P4-laboratoria). Tussen deze laboratoria is een netwerk opgezet om aan alle lidstaten diagnostische diensten te verlenen waarvan de kwaliteit is gewaarborgd, en zeven dagen per week 24 uur per dag beschikbaar te zijn om snel te kunnen communiceren met de nationale autoriteiten en de Commissie, testen en oefeningen te organiseren en opleiding en vaardigheidsontwikkeling te verzorgen.

Met het oog op de bioveiligheid heeft de Commissie sinds juni 2003 *Bacillus anthracis* (voor anthrax), *Franciscella tularensis* (voor tularemie), *Coxiella burneti* (voor Q-koorts) en *Variola major* (voor pokken) onder verplicht toezicht gesteld door ze op de EU-lijst van speciale agentia te plaatsen en gevalsdefinities voor deze agentia vast te leggen in Beschikking 2003/534/EG van de Commissie van 17 juli 2003. Om met een enkel instrument te kunnen bepalen welke gezondheidsbeschermende maatregelen er moeten worden genomen en welke prioriteit aan elk van die maatregelen moet worden toegekend, is bovendien een matrix met een beslissingsalgoritme ontwikkeld ten behoeve van de bevoegde nationale autoriteiten.

3.5. Reactie en herstel: databank over geneesmiddelenvoorraden en gezondheidsdiensten, en regelingen voor het beschikbaar stellen van geneesmiddelen, deskundigen, andere medische voorzieningen en infrastructuur

Er zijn in de EU geen vaccins toegelaten tegen ziekteverwekkers die bijvoorbeeld pokken of pest veroorzaken. Toegelaten anthraxvaccins zijn niet op grote schaal beschikbaar. Er is gebruik gemaakt van de huidige herziening van de farmaceutische EU-wetgeving om de regels zo te wijzigen dat het mogelijk wordt niet op de markt toegelaten geneesmiddelen te distribueren of voor te schrijven volgens bepaalde aansprakelijkheidsvoorwaarden.

Uit de analyse van de industriële capaciteit op het gebied van antibiotica blijkt dat er naar alle waarschijnlijkheid voldoende aanbod is om in alle denkbare situaties aan de vraag te beantwoorden. Er is op vertrouwelijke basis informatie verzameld en uitgewisseld over de voorraden van de lidstaten van vaccins tegen biologische agentia, antibiotica, antidota en antivirale middelen en er zijn afspraken gemaakt over de algemene informatie die moet worden verzameld over de medische capaciteit voor wederzijdse bijstand in medische noodsituaties. De meeste lidstaten hebben een voorraad van het pokkenvaccin of zijn bezig die aan te leggen. Er is onvoldoende vaccinia-immunoglobuline (VIG) beschikbaar, dat gebruikt wordt voor het behandelen van ernstige bijwerkingen van het pokkenvaccin. Uit een studie van de Commissie over de verdunning van het bestaande pokkenvaccin blijkt dat verdunning erg moeilijk zou zijn in noodsituaties. Er wordt gewerkt aan de ontwikkeling van veiliger vaccins en aan de opstelling van vaccinatiestrategieën, onder andere voor een influenzapandemie. Op verzoek van de Commissie heeft het Europees Bureau voor de geneesmiddelenbeoordeling richtsnoeren opgesteld voor het gebruik van geneesmiddelen tegen potentiële ziekteverwekkers en voor de ontwikkeling van op vacciniavirus gebaseerde pokkenvaccins.

Er zijn op basis van consensus en peer review klinische richtsnoeren opgesteld voor de herkenning en behandeling van ziektegevallen die verband houden met ziekteverwekkers die kunnen worden gebruikt voor de moedwillige verspreiding van *anthrax, pokken, botulisme, pest, tularemie, hemorragische-koortsvirussen, brucellose, Q-koorts, encefalitisvirussen, kwade droes en melioidosis.*

Er zijn lijsten van chemische agentia opgesteld om een indeling in groepen stoffen te maken die dezelfde aanpak vereisen wat betreft de volksgezondheid en de medische behandeling. De klinische en toxicologische aspecten zijn bestudeerd en op basis van een enquête van de Commissie onder vergiftigingencentra is een repertorium van klinische en laboratoriumexpertise in de EU samengesteld. Er komt een netwerk van behandelingscentra waar incidenten met betrekking tot chemische agentia kunnen worden gemeld en advies over tegenmaatregelen kan worden verkregen. Ten slotte heeft het Europees Bureau voor de geneesmiddelenbeoordeling richtsnoeren gepubliceerd voor het gebruik van antidota en andere geneesmiddelen tegen chemische agentia.

Omdat de kennis over agentia die bij terroristische aanslagen kunnen worden gebruikt, de ziekten die zij verwekken, de klinische en epidemiologische behandeling daarvan en de benodigde laboratoriumanalyses beperkt is, streven de autoriteiten van de lidstaten ernaar een repertorium samen te stellen van deskundigen op dit gebied in de EU. De deskundigen worden aangewezen door het comité voor de bescherming van de gezondheid, aan de hand van criteria inzake kwalificaties, ervaring en inzetbaarheid.

3.6. Preventie en bescherming: verbod op verplaatsing van agentia en bioveiligheid

De EU hanteert strikte regels voor het registreren van CBRN-agentia en materiaal. Op basis van de richtlijnen betreffende biologische en chemische agentia in het kader van de bescherming van de veiligheid en gezondheid op het werk gelden sinds 1990 voorschriften betreffende het bezit, de opslag, de verwerking en het gebruik van deze agentia voor elke werkkring, met inbegrip van laboratoria, onderzoeksinstellingen en universiteiten, ziekenhuizen, enz. Volgens deze voorschriften moet iedereen die een van de hierboven genoemde handelingen verricht, daartoe gekwalificeerd en geregistreerd zijn. Er gelden strenge voorwaarden voor het registreren van en omgaan met radioactieve stoffen, die zijn vastgelegd in een aantal richtlijnen over de radiologische bescherming van het publiek en van werknemers tegen ioniserende straling. Ook in de sectoren voedselveiligheid en veterinaire en fytosanitaire gezondheid gelden strenge voorwaarden en waarborgen. Er bestaat een verplichte communautaire regeling voor controle op de uitvoer van producten en technologie voor tweeërlei gebruik, die lijsten omvat van radiologische, nucleaire, biologische en chemische agentia die onderworpen zijn aan strikte voorschriften die verband houden met internationale regelingen inzake non-proliferatie en uitvoercontrole.

3.7. Verbetering van paraatheid en reactievermogen

Paraatheid en reactiestrategie vormen een topprioriteit in de EU. Centrale doelstelling is de tegenmaatregelen van de lidstaten goed op elkaar af te stemmen zodat verenigbaarheid en interoperabiliteit zijn gewaarborgd. Daartoe is een overzicht van de nationale rampenplannen op het gebied van de volksgezondheid gemaakt. In 2005 zullen oefeningen worden gehouden met betrekking tot pokken en influenzapandemie, zodat de communicatie en de overeenstemming tussen de nationale plannen kunnen worden geëvalueerd. In maart 2004 heeft de Commissie een werkdocument gepubliceerd over de opstelling van een communautair draaiboek voor een influenzapandemie. Momenteel wordt gewerkt aan een algemeen EU-rampenplan op het gebied van de volksgezondheid.

De lidstaten en de Commissie ontwikkelen modellen om de voortschrijding van ziekten en de verspreiding van agentia te voorspellen volgens verschillende scenario's en met verschillende kwantitatieve en kwalitatieve gegevens over verplaatsingen van mensen, sociale gewoonten, verschillende geografische en meteorologische condities en situaties betreffende vervoer en distributie, en om het effect van bepaalde tegenmaatregelen, zoals quarantaine en massale vaccinatie, te meten. Deze activiteiten worden medegefinancierd door de Gemeenschap in het kader van het volksgezondheidsprogramma 2003-2008.

Er is een tweesporenprogramma ontwikkeld op het gebied van opleiding: ten eerste een opleiding op het gebied van onderzoek naar de uitbraak van besmettelijke ziekten (EPIET), die wordt medegefinancierd door de Commissie en de lidstaten en die de mogelijkheid biedt deskundigheid binnen en buiten de EU flexibel in te zetten. Ten tweede een cursus en de productie van materiaal op het gebied van forensische epidemiologie, ontwikkeld in samenwerking met Europol om opleiders van rechtshandhavingsinstanties en epidemiologische diensten gezamenlijk op te leiden.

Het toekomstige Europees Centrum voor ziektepreventie en –bestrijding (waarmee het Europees Parlement en de Raad op 21 april 2004 op voorstel van de Commissie hebben ingestemd) zal een centrale rol spelen bij het adviseren van de lidstaten en de EU-instellingen en bij het uitvoeren van toezicht- en reactiemaatregelen op het gebied van de bescherming van de gezondheid.

3.8. Internationale samenwerking

De ministers van Volksgezondheid van de G7 en Mexico en Commissielid Byrne hebben op 7 november 2001 in Ottawa overeenstemming bereikt over het Global Health Security-initiatief, dat ongeveer dezelfde doelstelling heeft als de samenwerking in de EU. De partijen bij dit initiatief hebben een incidentenschaal voor risicomelding ontwikkeld en procedures vastgelegd voor reacties in verschillende scenario's, er zijn cursussen gegeven op het gebied van maatregelen bij pokken en isolatie van patiënten, er zijn laboratoriumoverschrijdende testen gedaan binnen een samenwerkingsverband van laboratoria en er is een speciaal netwerk opgezet voor risicomelding en coördinatie. Er wordt samengewerkt op het gebied van technieken voor veldonderzoek, planning met betrekking tot incidenten met chemische agentia en influenza en in september 2003 is een algemene pokkenplanevaluatie gehouden (global mercury). De Commissie heeft de leiding over het samenwerkingsverband voor bioveiligheid en onderzoek op dat gebied. De ministers en de commissaris komen regelmatig bijeen om de vorderingen te bespreken.

De Commissie werkt ook samen met de WHO op het gebied van bioterrorisme, zowel in het kader van het initiatief van Ottawa als in het kader van de lopende initiatieven van de WHO om het "global outbreak and response network" te verbeteren.

4. HET NETWERK VAN SYSTEMEN VOOR SNELLE WAARSCHUWING IN DE GEMEENSCHAP

4.1. Bestaande systemen voor snelle waarschuwing

De Commissie heeft een operationele capaciteit opgebouwd om te helpen reageren bij een breed scala van noodgevallen. Daarbij zijn verschillende snellereactiesystemen ontwikkeld, zoals het WIC (waarnemings- en informatiecentrum om wederzijdse bijstand tussen de deelnemende landen gemakkelijker te laten verlopen en te ondersteunen), het Ecurie-systeem

(voor radiologische noodgevallen), Bichat (voor biologische en chemische aanvallen en dreigingen), Rapex (gezondheid en veiligheid van de consument – aspecten die niet met levensmiddelen te maken hebben), Rasff (gezondheid van de consument met betrekking tot levensmiddelen en diervoeders), EWRS (besmettelijke ziekten), Europhyt (fytosanitair netwerk: onderschepping van organismen die schadelijk zijn voor planten), Shift (veterinaire gezondheidscontroles bij invoer) en ADNS (diergezondheid).

Binnen de afzonderlijke netwerken kunnen doorgaans permanent waarschuwingen en informatie worden uitgewisseld tussen de lidstaten, andere deelnemende landen en het rampencentrum van de IAEA. Hoewel de werkingssfeer, de procedures en de doelstellingen van deze systemen uiteenlopen, zijn ze allemaal bedoeld om snel en doeltreffend te reageren op noodsituaties. De bestaande netwerken en waarschuwingssystemen hebben een uitstekende staat van dienst en hebben hun waarde bewezen bij het tijdig en efficiënt verwerken van waarschuwingen en informatiestromen. Zij hebben bovenal geleid tot wederzijds vertrouwen tussen de gespecialiseerde autoriteiten.

4.2. Bundeling van de alarmsystemen van de Commissie

Informatie over een dreigende of zich ontwikkelende aanval of ramp kan de Commissie via elk van haar systemen voor snelle waarschuwing bereiken. Omdat waarschuwingen vaak via verschillende kanalen binnenkomen, moet de Commissie ervoor zorgen dat relevante informatie onmiddellijk wordt doorgegeven aan alle diensten en aan de desbetreffende nationale autoriteiten. Er kunnen zich dermate ernstige noodsituaties voordoen dat het gevaar van een ernstige crisis zo groot is, dat algemene coördinatie op praktisch alle EU-beleidsterreinen noodzakelijk is. Samenwerking en coördinatie tussen alle betrokken waarschuwingssystemen (met inbegrip van een rechtshandhavingsnetwerk en een netwerk voor kritieke infrastructuur) is van doorslaggevend belang bij een ernstige terreuraanslag of ramp.

Om haar bijdrage aan de bestrijding van het terrorisme te vergroten, zal de Commissie een beveiligd algemeen systeem voor snelle waarschuwing (Argus) ontwikkelen om alle gespecialiseerde systemen voor noodsituaties die maatregelen op Europees niveau vereisen, te koppelen. Er zal een nieuw centraal meldpunt in het leven worden geroepen op basis van de bestaande structuren in de Commissie. In het nieuwe systeem blijven de specifieke kenmerken, werkterreinen en deskundigheid van de afzonderlijke gespecialiseerde systemen, die hun huidige functies blijven vervullen, behouden. Omdat bij een incident (b.v. een explosie) vaak niet meteen duidelijk is of het om een ongeluk of om een terroristische aanslag gaat, is dit nieuwe systeem niet alleen bedoeld voor terroristische aanslagen, maar kan het door alle crisiscentra en snellereactiemechanismen worden gebruikt om de veiligheid te waarborgen.

Behalve Argus moet er een centraal crisiscentrum worden opgericht bij de Commissie, waarin alle betrokken Commissiediensten zijn vertegenwoordigd bij een noodsituatie. Dit crisiscentrum moet de inspanningen van alle betrokkenen coördineren, vaststellen wat de beste oplossing is en beslissen welke maatregelen moeten worden genomen. Een algemeen noodsysteem op EU-niveau vereist voor elk risiconiveau een uniforme risicoanalysemethode (beoordeling, veiligheidsniveaus, reactiemaatregelen, enz.). Daarom moet er een systeem voor de analyse van veiligheidsrisico's worden ontwikkeld, op basis waarvan extra algemene veiligheidsmaatregelen of, indien nodig, gespecialiseerde maatregelen kunnen worden genomen. De lidstaten die een bepaalde maatregel niet willen nemen, zouden dan andere veiligheidsmaatregelen tegen een bepaalde dreiging kunnen nemen.

4.3. Een Europees rechtshandhavingsnetwerk

De enige schakel die in de huidige snelle waarschuwingssystemen van de EU ontbreekt, is een waarschuwingssysteem op het gebied van de openbare orde en de openbare veiligheid dat kan helpen bij het nemen van voorzorgsmaatregelen voor of het reageren op crises waarbij rechtshandhaving een rol speelt. Bij een reactie op terroristische aanslagen moeten behalve de huidige systemen ook de traditionele rechtshandhavingsinstanties worden ingeschakeld. Er zal een Europees rechtshandhavingsnetwerk worden opgericht, dat moet worden beheerd door Europol. Dit netwerk moet in 2005 gereed zijn. Het zal de vorm krijgen van een specifiek voor rechtshandhavingskringen bedoeld, permanent beschikbaar gelaagd toegangsnetwerk dat gebruik maakt van de bestaande beveiligde communicatiekanalen van het Europolnetwerk. Wanneer het rechtshandhavingsnetwerk door nationale rechtshandhavingsinstanties wordt gebruikt voor een melding aan Europol of andersom, moet dit ook via Argus worden gemeld. Bij Europol moet een operationeel centrum komen dat dienst doet als communicatiecentrum en waar permanent een ambtenaar van Europol bereikbaar is. De dienstdoende Europol-ambtenaar kan contact onderhouden met de Europol-verbindingsambtenaren van de nationale bureaus van Europol. Voor het rechtshandhavingsnetwerk moeten operationele richtsnoeren worden opgesteld voor de behandeling van meldingen via het netwerk, meldingscriteria worden vastgesteld en afspraken worden gemaakt over de classificatie van gebeurtenissen. De lidstaten dienen een nationaal contactpunt aan te wijzen dat bevoegd is meldingen te doen en te ontvangen en verdere maatregelen te nemen indien dat nodig is.

4.4. Een EU-waarschuwings- en informatienetwerk op het gebied van kritieke infrastructuur

Zoals aangekondigd in de mededeling over de bescherming van de kritieke infrastructuur bij de bestrijding van terrorisme zal de Commissie uiterlijk eind 2005 een Europees programma voor de bescherming van de kritieke infrastructuur presenteren. De Commissie is van mening dat er ook een waarschuwings- en informatienetwerk op het gebied van kritieke infrastructuur (Ciwin) moet komen. De communicatie tussen Argus en Ciwin moet op dezelfde manier verlopen als tussen Argus en andere snelle waarschuwingssystemen.

TECHNICAL ANNEXES

ANNEX 1

1. MULTI-SECTOR RESPONSE FOR HEALTH PROTECTION

Chemical, biological, radiological and nuclear terrorism has direct consequences not only for people, but also for the environment, the food chain and for property. Preventing terrorist acts and mitigating their consequences requires a mobilisation of actors and resources in many sectors other than health. Of major importance to health security are the measures and actions in food, animal, plant and water safety.

1.1. Food safety

The EU has a broad body of legislation which covers primary production of agricultural products and industrial production of processed food. This legislative body provides different means to respond to situations in specific sectors. The measures that would be taken in response to a terrorist act in the food sector are not fundamentally different from those adopted by the EU in response to accidents in the recent past. The aspect of the fight against bio terrorism that needs developing is the organisation of upstream information, investigation and information-gathering within the territory of the EU and third countries as well as an improved cooperation between authorities and those working in the food chain and their education.

1.2. Animal safety

Many EU regulations exist in the area of animal safety. In response to animal health emergencies, the Commission will adopt urgent safeguard measures to supplement existing regulations. The Commission manages a bank of about 40 million doses of various antigens of the foot-and-mouth disease virus for the rapid formulation of vaccines. There is on-going reinforcement of banks of vaccines against foot-and-mouth, classical swine fever, avian influenza and bluetongue. Imports are subject to strict controls at the EU borders.

1.3. Plant safety

Structures specifically intended to prevent the abuse of plant protection products, which sample, analyse and inspect randomly and at regular intervals, are already in place in the EU. Phytosanitary laboratories exist in all Member States. Strict notification requirements are enforced and inspections are carried out in third countries for plants intended for planting and for specified plant products. A system is also in place for temporary safeguard measures in the case of an imminent danger of introduction or spread of harmful organisms.

1.4. Water safety

As regards water safety, EU laws on the quality of drinking water and on the quality of surface waters used for drinking water abstraction are been reviewed to check whether they sufficiently cover the requirements for constant monitoring of drinking water and other appropriate monitoring and early warning systems. Multi-barrier systems, the use of appropriate markers at key points and the introduction of and adherence to the HACCP system by suppliers are being promoted in the context of the programme on health security to enhance safety and confidence in early detection of infective agents and toxicants.

ANNEX 2

1. ACTIONS IN OTHER FIELDS

1.1. Enhancing the protection of the external border with regard to the movement of goods

As the EU is a Customs Union, the protection of the Internal Market relies exclusively on the mechanisms in place at the external border and their efficient application.

The fight against terrorism or any other external threat relies on the capacity of the national customs authorities to block entry at the border of all goods that could present a danger to the EU while not hampering legitimate trade. With this in mind the Commission presented a Communication to the Council on the role of customs in the integrated management of the external border (COM(2003) 452).

Questions such as a common approach to risks or guaranteeing an appropriate level of human resources and equipment are examined in this Communication and further action in this area both by the Commission and the Member States is under consideration.

At the same time, agreement between the Community and the United States in the framework of their "Container Security Initiative" has been achieved. Bilateral negotiations on its implementation are continuing.

1.2. Export control lists

The EU has a compulsory regime for the control of exports of dual-use items and technology which contains lists of radiological, nuclear, biological and chemical agents etc. for which strict provisions linked to international non-proliferation regimes and export control arrangements apply. In the area of exports of dual use technologies (civil technologies which can be used for military purposes in particular for production or delivery of Weapons of Mass Destruction), "the responsibilities of exporters of dual use items as defined in Regulation 1334/2000 (legal and natural persons) in ensuring that exports of dual use technologies does not contribute to the development of Weapons of Mass Destruction by terrorists are extremely important. It is increasingly recognised that regular dialogue between exporters and national authorities and regular information and awareness raising by national authorities vis-à-vis their dual use suppliers are a prerequisite for the efficient implementation of Regulation 1334/2000.

At EU level, a working group established by the article 18 of the Regulation 1334/2000 has met regularly and facilitated interaction between EU Member States' authorities responsible for issuing export licenses of dual use items and exporters. However, the Commission is conscious that this dialogue can be improved and has started to consider options for such improvement which have been shared with UNICE at the highest levels as a follow up to the Thessaloniki Action plan against the proliferation of WMD (which includes a number of actions aiming at strengthening the community export control regime and at making the EU a leading player in the international export control regimes).

Concerns over the adverse impact of controls on public health activities, such as barriers for and delays in the transport of agents, samples, reagents and specimens for tests and comparisons, persist among national public health agencies and laboratories. Commission services have raised the attention of the EU Member States in 2002 on the risks that delays arising from the implementation of national- (EC) export control legislations in a number of important suppliers of relevant dual-use biological technologies (EU and non EU such as USA, Japan, Australia, Canada) might create in case of a public health crisis whose solution would imply quick international cooperation and move of sensitive dual use items across international borders.

The Commission has made a number of proposals for follow up regarding the strengthening of the community export control regime in the enlarged EU. In particular the Commission has drawn the attention of the EU Member States and of key third countries to the risks that non membership of new EU Member States in export control regimes such as Missile Technology Control Regime and Wassenaar Arrangement present in terms of weakening of the international export control regimes and for the very functioning of the Community export control regime due to the single market for dual-use items. The Commission has coordinated the Task Force in charge of the Peer Reveiws of Member States' application of Regulation 1334/2000 in conformity with the Thessaloniki Action Plan. Drawing on the peer review visits which are now finished, the Task Force will present a report to the WP Dual Use with suggestions for follow-up which should be of interest not only to the export control licensing officers of the EU but also to all the EU actors involved in the fight against terrorists getting access to dual use technologies in the EU.

Resolution 1540 of the UN Security Council which calls for all States to adopt measures to ensure that terrorists do not access relevant dual use technologies contains important provisions regarding controls of exports of dual use items. The Commission is contributing to the work carried out in the UN Committee 1540 established to monitor the implementation of this Resolution. The Commission has prepared its contribution on the aspects of the implementation of the Resolution which is of EC competence and it has been agreed that all Member States will mention it in their national report to the UN committee in charge of Resolution 1540.

1.3. The EU Solidarity Fund

Bearing in mind the significant costs involved after a major terrorist attack or natural disaster there exist a need to alleviate the financial consequences for those affected by it. The Commission is currently reviewing the possibility of a common approach to emergency situations through a revised EU solidarity fund (in addition to national compensation schemes) with the objective to provide financial aid to cope with emergency situations in the aftermath of an unforeseen crisis (COM(2004) 487). Such an instrument would provide funding to give support to victims of terrorism as well as to alleviate the effects of other natural and/or man-made disasters or public health crises.

Support to the victims and their families as well as contributions to rehabilitations efforts must be an integral part of the response to terrorist attacks in a society bound by solidarity. The Commission is currently working on different aspects of this response and implementing a pilot project agreed upon by the Parliament to support the financing of projects intended to help the victims to recover and to raise awareness of the public against terrorist threat.

1.4. Research and technology development

Following the different requests from the Parliament and the Council, the Commission has started a Preparatory Action entitled "Enhancement of the European industrial potential in the field of Security research 2004-2006", with a view to contributing to the improvement of the European citizens' security and to reinforce European technological and industrial potential in this area. This Preparatory Action covers the period 2004-2006 and addresses five main areas, including the protection against terrorism.

A Group of Personalities (GoP) was established in 2003 and tasked to propose key orientations, principles and priorities for a future European Security Research Programme (ESRP). The GoP report describes the essential elements of a **"**European Security Research Programme" (ESRP) and its contribution to address the new security challenges of a changing world. Its main recommendations include:

- The establishment of an ESRP, from 2007 onwards, with funding of at least 1 billion Euros per year, additional to currently existing resources,

- The creation of a **"**European Security Research Advisory Board" to define strategic lines of action, user involvement, implementation mechanisms and a strategic agenda for the ESRP,

As a follow-up, the Commission adopted on 7 September 2004 a Communication entitled "Security Research: The Next Steps" (COM(2004) 353) to initiate a debate with the Council and the Parliament. It subscribes to the main thrust of the report and indicates steps to be taken to progress the activity:

- Consultation and cooperation with stakeholders, especially via the "European Security Research Advisory Board" to be established in 2004.

- Development of an ESRP, to become, from 2007, a specific programme within the 7th Framework Programme of Community Research.

- Ensuring an effective institutional setting, taking into account Common Foreign and Security Policy and European Security and Defence Policy and other relevant Community policies (e.g. fight against terrorism including bio-terrorism, cross border control, transport, environment,…), and developing cooperation and synergies with the European Defence Agency.

- Establishing a governance structure responding to the needs of security research work in terms of contract, participation and funding.

In fields directly related to biological and chemical terrorism, the 6th Framework Programme's Scientific Support to Policies activities covers "Civil protection (including biosecurity and protection against risks arising from terrorist attack) and crisis management". Research is currently ongoing on biological agents, risk assessment, crop bioterrorism and modelling the propagation of bioterrorist agents. The Commission can also call upon the advice of the EU Research Group on Countering the Effects of Biological and Chemical Terrorism, encompassing experts from the Member States was established as a follow up to the Research Council of 31 October 2001.

The Commission has developed real time systems for emergency management (e.g. to help emergency response in transport accidents involving dangerous substances). Similar systems could be developed as early warning to address deliberate attacks in the areas of civil protection and health security. The Commission will further work on the establishment of a European level threat assessment methodology.

Improved surveillance on disease monitoring could be supported by the Commission's Joint Research Centre through the development of real-time monitoring networks, integrating normalised instrumentation (e.g. on capture systems for biological vectors) and sensors, remote sensing data, and meteorological data, which then feed into models that can provide alerts in the case of an outbreak, predict the spreading of diseases and be used to take preventive actions. In addition to disease monitoring, other vulnerabilities in the food chain can be reduced by improved traceability systems (e.g. in the cold chain, in feedstock and in food products), where the Commission can use its expertise developed in animal and meat traceability.

In addition, the Commission's services has substantial experience in the analysis of lessons learned concerning the management of past industrial and natural disasters, it can expand on this experience to collate and analyse data concerned with deliberate attacks on installations. The information could be conveyed to national civil protection agencies thereby contributing to the development of appropriate prevention, preparedness and response measures to address deliberate terrorist threats.

Further improvement and validation of Commission and external dispersion models of radioactive substances for the consequence modelling of various types of scenarios including 'dirty bomb explosions' will be supported by the Commission's Joint Research Centre. Other improvements include extending the geographic coverage of existing dispersion models to the entire EU territory, and integration of existing dispersions models within Commission interactive impact analysis map-based tools to provide the dispersion models with additional functionality in order to improve their scenario and impact analysis functionalities (such as estimating affected population and critical infra-structures within the vicinity of the incident). Development of statistical techniques will improve the Commission's early warning rapid alert system on outbreaks of communicable diseases by further studying bio-terror related incidents and outbreaks at large.

1.5. The Commission's internal rules of procedure for crises

On 5 March 2003 the Commission adopted a Decision[1] amending its internal Rules of Procedure for crises which directly affect the safety, operation and integrity pf the Commission in terms of persons, buildings and information. In this regard on 26 March the Commission adopted a second Decision[2] on security in crisis situations which institute operational procedures for a new crisis management structure.

---

1 Minutes of the 1603rd meeting of the Commission of 5 March 2003, point No 9: doc. No C(2003) 744/2.

2 Written procedure No E/479/2003: document No C(2003)972 of 21 March 2003.